

Jüpiter Gökyüzünde

Güneş battıktan sonra güneybatı ufku üzerinde görünen çok parlak gökcsimi Venüs. Venüs, bu aydan sonra giderek alçalacak ve akşam gökyüzünü terk edecek. Ancak Jüpiter onun yerini doldurmaya başladı bile. Jüpiter, bu aydan başlayarak akşam gökyüzünde yer alıyor. Dolayısıyla kış ve ilkbahar ayları boyunca gezegeni doyasıya gözlemleyebileceğiz.

Jüpiter, Güneş Sistemi'ndeki gezegenlerin en büyüğü. Bir dev gezegen. Ancak bu gezegenin ve sistemdeki diğer gaz devleri olan Satürn, Uranüs ve Neptün'ün belirli yüzeyleri yok. Çünkü çok büyük oranda gazdan oluşuyorlar. Jüpiter'in üst katmanlarındaki gaz, gezegen eksenini çevresinde yaklaşık 10 saat gibi kısa bir sürede döndüğünden sürekli hareket halinde. Gezegenin atmosferindeki bu hareket güçlü fırtınalara yol açıyor. İşte gezegene baktığımızda gördüğümüz desenler onun atmosferindeki bu fırtınaların ürünü. Jüpiter'in atmosferindeki

en belirgin şekil, Büyük Kırmızı Leke adı verilen bir oluşum. Dünya'nın çapından daha geniş olan bu leke, en az yüzyıllardır süren bir fırtınanın ürünü.

Üzerindeki bulut desenleri ve Büyük Kırmızı Leke'nin yanı sıra amatör gökbilimciler için Jüpiter'i çekici kılan en önemli şey gezegenin uydularıyla ilgili olaylar. Jüpiter'in parlak dört uydusu bir dürbünle bile kolayca görülür. Bu uyduların birbirlerine ve gezegene göre olan konumları sürekli değişir. Bu değişim birkaç saat içinde bile fark edilebilir. Uydulardan gezegene en yakın olanı Io, gezegenin çevresindeki bir turunu yaklaşık iki günde tamamlar. Jüpiter sisteminin yörünge düzlemi bakış doğrultumuza hemen hemen paraleldir. Bu nedenle uydular Jüpiter'in bir önünden bir arkasından geçer. Jüpiter'e bir dürbünle ya da teleskopla baktığınızda bu dört uydudan birini ya da birkaçını göremiyorsanız bilin ki Jüpiter'in önünde ya da arkasındadır.

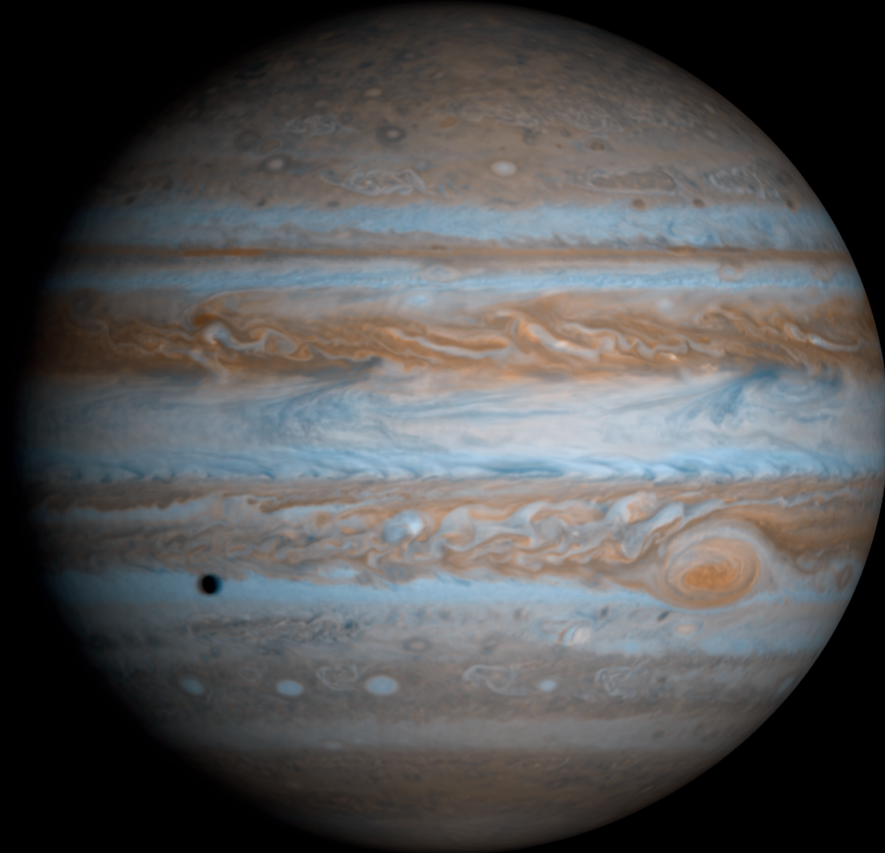
Jüpiter'in önünden geçen uyduları amatörlerin kullandığı teleskoplarla görmek zor. Ancak geçişler sırasında, geçişlerin öncesinde ya da sonrasında uyduların Jüpiter'e düşen gölgelerini küçük bir teleskopla görmek mümkün.

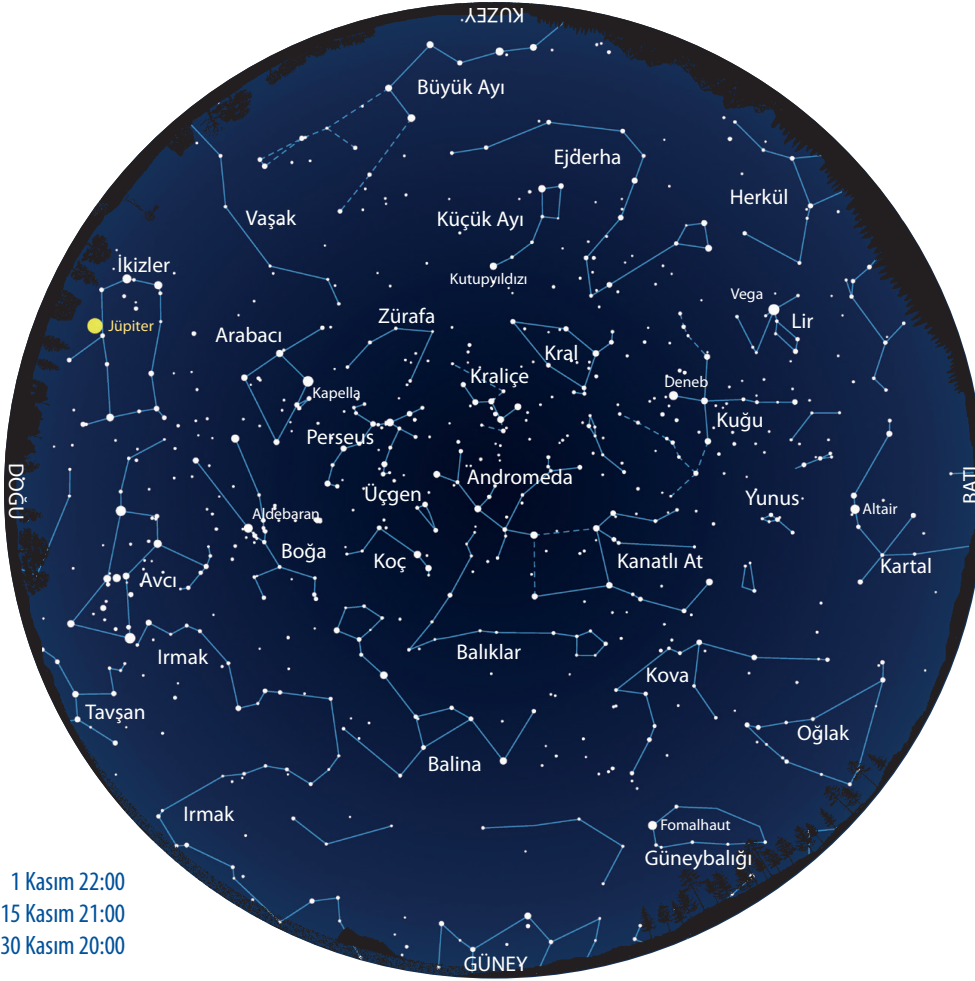
Bundan daha da ilginç, uyduların birbirlerinin önünden ve arkasından geçişini ya da bir uydunun gölgesinin diğer uydunun üzerine düşüşünü izlemektir. Özellikle 6 ayda bir bu olayların sıklığı artar ve ayda birkaç olay görmek mümkündür. Tutulmalar sırasında uydulardan biri saniyelerle ölçülen sürede gözden kaybolabilir. Bu gözlemleri bir dürbünle bile yapmak mümkün.

ISON Kuyruklu Yıldızı

"Yüzyılın kuyruklu yıldızı" olacağı düşünülen ISON Kuyruklu Yıldızı bu ayın sonlarında Güneş'in çok yakınından geçecek. Bu geçişin ardından kuyruklu yıldızın parlaklığının önemli ölçüde artması bekleniyor. ISON Güneş'le buluşmasından parçalanmadan ya da tümüyle buharlaşmadan kurtulursa Aralık ayının başlarından itibaren onu çıplak gözle görmeye başlayacağız. Önümüzdeki ay, ISON Kuyruklu Yıldızı'yla ilgili ayrıntılı bilgiye yer vereceğiz.

Jüpiter'in üzerinde görünen siyah leke gezegenin büyük uydularından biri olan Europa'nın gölgesi.

1 Kasım 22:00
15 Kasım 21:00
30 Kasım 20:00

1 Kasım

Venüs güneybatı ufku üzerinde en büyük uzanımında

17 Kasım

Aslan (Leonid) göktaşı yağmuru

18 Kasım

Merkür sabah gökyüzünde bu ayki en büyük uzanımında

22 Kasım

Ay ile Jüpiter yakın görünümde

27 Kasım

Mars ve Ay geceyarısından sonra yakın görünümde

Kasım'da Gezegenler ve Ay

Merkür ay boyunca sabah gökyüzünde yer alıyor. Gezegen ayın ilk günleri ufku üzerinde hızla yükseldikten sonra, ayın ortalarında bu yılın en iyi konumlarından birine geliyor. Ayın ortalarından sonraysa gözlenebileceği süre giderek kısılacak. Ancak Ay sonuna kadar sabah Güneş doğmadan bir süre önce gezegeni doğu-güneydoğu ufku üzerinde görmek mümkün.

Venüs akşamları güneybatı ufku üzerinde. Gezegen parlaklığı sayesinde günbatımının hemen ardından görülebiliyor. Gezegen bu ay yılın en yüksek konumunda bulunuyor. Venüs önümüzdeki ay ufku üzerinde hızla alçalacak ve akşam gökyüzünden ayrılacak.

Mars sabah gökyüzünde yavaş yavaş yükseliyor. Gezegen hava aydınlanmaya başlamadan yaklaşık dört saat süreyle doğu ufku üzerinde görülebilecek.

Jüpiter ayın başında hava karardıktan yaklaşık iki saat sonra, ay sonundaysa hava karardıktan hemen sonra doğuyor.

Satürn Güneş'e çok yakın konumda olduğundan bu ay görülemeyecek.

Ay 3 Kasım'da yeniay, 10 Kasım'da ilkdördün, 17 Kasım'da dolunay, 25 Kasım'da sondördün hallerinde olacak.